

شپش سر چیست؟

شپش سر (پدیکلوز) عفونتی انگلی است که توسط انگلی به نام پدیکولوس هومانوس کاپیتیس ایجاد می شود. شپش سر یک بیماری انگلی است که در سراسر دنیا حتی در کشورهای توسعه یافته نیز به وفور مشاهده می شود. شیوع بیماری به وضعیت اجتماعی و اقتصادی خاصی محدود نشده و در تمام سطوح جامعه یافت می شود. علی رغم شیوع بیماری در جامعه آمار دقیقی از میزان آن در کشور وجود ندارد. دختران بیش از پسران مبتلا می شوند و بچه ها در سنین مدرسه بیشتر از بزرگسالان در معرض ابتلا هستند.

طول عمر این مزاحم های کوچک کمتر از ۳۰ روز است. اما هر شپش ماده بین ۵۰ تا ۱۵۰ عدد تخم به جا می گذارد که هر کدام از این تخم ها در یک کیسول بسیار چسبناک قرار گرفته اند. این کیسول از فاصله تقریباً ۵ میلیمتری ریشه مو به مو می چسبد و به راحتی جدا نمی شود.

عامل بیماری شپش سر (پدیکلوز) چیست؟

عامل مولد بیماری یکی از انواع شپش است که به طور اختصاصی موهای سر را درگیر می کند. شپش بالغ با حرکت روی سر روزانه ۴ تا ۶ تخم روی موها قرار می دهد که به وسیله یک اتصال محکم به موها متصل می گردند که به نام رشک (Nit) نامیده می شوند که به رنگ سفید و چسبیده به ساقه مو مشاهده می شود. شپش سر حشره ای بدون بال است که در سر انسان زندگی کرده ، از آن تغذیه می کند. شپش سر تقریباً هر چهار ساعت از خون تغذیه می کند.

دارای شش پا است که طوری طراحی شده اند که قادر به چنگ زدن به مو باشد ولی توانایی پریدن ندارد. شکستن هر پا (با نشانه زدن) باعث مرگ شپش خواهد شد. اندازه آن حدود یک تا دو میلی متر است ، به عبارتی دیگر ریز ، اما قابل مشاهده است.

شپش ماده بالغ طی عمر حدوداً یک ماهه خود ، روزانه ۴ تا ۶ تخم می گذارد. این تخم ها به مو در نزدیکی پوست سر که دما و رطوبت مناسب را داراست می چسبند و پس از ۷ روز ، شپش ها از تخم سر بیرون می آورند و طی ۳ بار پوسته ریزی به شپش بالغ تبدیل می شوند.

انتقال چگونه صورت می پذیرد؟

انتقال از یک فرد به فرد دیگر می تواند از طریق تماس مستقیم یا استفاده از وسایل شخصی دیگران مثل شانه ، کلاه ، شال ، حوله و روسری صورت گیرد. انتقال در افراد خانواده به سرعت و سهولت رخ می دهد. ابتلا قبلی به شپش ایمنی ایجاد نمی کند.

بنابراین یک فرد ممکن است بیش از یکبار به بیماری مبتلا گردد.

چگونه به وجود شپش سر مشکوک شویم؟

بزاق و ترشحات شپش سر محرک بوده و باعث خارش قابل توجه می شود اما تقریباً همه افراد با اطلاع یافتن از وجود شپش سر در نزدیکان خود ، ناگهان دچار خارش سر میشوند! بنابراین طبیعی است که صرفاً وجود خارش کافی نبوده ، لازمست که معاینه و بررسی دقیق تری انجام شود خیلی از اوقات هم ، مدرسه یا همسایگان ممکن است شما را از وجود شپش در دانش آموزان مطلع کنند و لازمست که شما خانواده خود را از این نظر بررسی نمایید. شپش سر اغلب با چسبیدن به قاعده مو خود را از چشمان شما مخفی می کند ، ضمن آنکه از نور و گرما هم گریزان بوده ، غالباً دور از تاج سر قرار می گیرد لذا بیشتر مشاهده رشک های چسبیده به سر است که شک به بیماری را بر می انگیزد.

علامت ابتلا به پدیکلوز چیست؟

وقتی شپش روی سر راه می رود یا از خون فرد تغذیه می کند علامت اصلی بیماری یعنی خارش ایجاد می شود. معمولاً خارش در ناحیه پشت سر و اطراف گوش ها بوده و یا در این نقاط از شدت بیشتری برخوردار است.

پس از چند روز تا چند هفته خارش تشدید می گردد. می تواند به همراه عفونت های سر ، چسبیدن موهای سر به همدیگر و بزرگ شدن غدد لنفاوی پشت گردن باشد. اغلب شپش روی سر به راحتی

دیده نمی شود مگر در مواردی که تعدادی زیاد از شپش روی سر وجود داشته باشد.

راه درمان پدیکلوز

سابق بر این تنها راه نجات از دست شپشها، تراشیدن موها از ته بود. اما امروزه شامپوهای ضد شپش همه جا در دسترس هستند. فرد شپش زده باید یک دوره مشخص از این نوع شامپوها استفاده کند. این شامپوها به علت دارا بودن ترکیبات شیمیایی بخصوص باعث مرگ شپشها می شوند و به مرور زمان با حل کردن کپسول تخمها آنها را از مو جدا می کنند. شامپوهای ضد شپش از شوینده های قوی به شمار می آیند و تا حدی نیز سمی هستند. اگر زخم های سر زیاد باشد، استفاده از این نوع شامپوها می تواند تولید عفونت کند. بهتر است قبل از استفاده حتما با پزشک مشورت شود.

روسری، شانه، برس، کلاه، شال و روبالشی و ملحفه باید در آب داغ شسته شوند. لوازم بهداشتی فردی باید در الکل خیسانده شده و یا در حرارت نسبتاً بالا شسته شوند. ضد عفونی و شست و شوی فرش و موکت و مبلمان ضرورتی نداشته و نیازی به ضد عفونی کردن کل خانه وجود ندارد. استفاده از شانه های با دندان ریز جهت برداشتن رشک چسبیده به موها می تواند کمک کننده باشد ولی تراشیدن موهای سر توصیه نمی گردد.

نکات مهم در مورد دارو درمانی در شپش سر (پدیکلوز)

نکته اول و مهمترین نکته این است که این داروها شدیداً سمی است. این داروها به هیچ عنوان خوراکی نیست. دارو را در حمام مصرف کنید و بعد

از آلوده شدن دست به دارو هرگز دست را به دهن نگذارید و با دست آلوده چیزی نخورید

شامپوهای ضد شپش بسیار مؤثر هستند. شامپوی Lindane (GBH) که در بزرگسالان بکار می رود برای اطفال و خانمهای حامله توصیه نمی شود. شامپو مناسب است. شامپو باید به تمام موها مالیده و ده دقیقه باقی بماند. سپس شسته و یک هفته بعد تکرار شود. این شامپو تخمها را از بین نمیبرد. لذا بعد از آن باید با محلول حاوی نسبت مساوی از سرکه و آب و با شانه ریز موها پاک شوند. شامپوی Heger Antipoux تخمها را نیز از بین میبرد. تمام افراد خانواده باید با هم درمان شوند. هر چه که با سر بیمار در تماس بوده (شانه، ملحفه و کلاه) باید با آب گرم ۵۵ درجه شسته شوند. وسایلی که در اثر حرارت خراب می شوند باید به مدت ۲ هفته در کیسه دربسته باقی بمانند.

پرمترین

این دارو به عنوان داروی انتخابی درمان شپش توصیه شده است و به صورت شامپو، محلول سرشوی، پودر، لوسیون و کرم موجود است.

نحوه استفاده شامپو:

ابتدا موها را مرطوب نموده سپس با شامپو یا سرشوی ۱ درصد موها را آغشته نمایید. لازم است ماده مورد نظر کاملاً به کف سر و ساقه مو مالیده

و ماساژ داده شود و آن گاه پس از ۱۰ دقیقه شسته شود. این مشتقات باعث مسمومیت نمی شوند و اثر ابقایی بر موهای سر دارد و تا ۱ هفته در مو باقی می ماند و روی رشک نیز اثر کشندگی دارند. گاهی اوقات ضروری است که درمان تکرار شود. در این مورد نیز لازم است پس از خشک کردن کامل موها و با استفاده از روش خیساندن مو در سرکه و شانه کردن، رشکها را از مو جدا کنید.

گردآورنده و تایید کننده: عزت نامور مربی بهداشت دبستان پسرانه امام حسین (ع) واحد ۲